

Міністерство освіти і науки
Сумський державний університет
Рішення Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої
освіти від 15 квітня 2021 року з питання:
«Стан та перспективи розвитку академічної мобільності в СумДУ»

Розглянувши питання «Стан та перспективи розвитку академічної мобільності в СумДУ» Рада із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (далі – Рада з якості) відзначає, що розвиток міжнародної академічної мобільності є одним з ключових пріоритетів Болонського процесу і, відповідно, Європейського простору вищої освіти, запорукою міжнародної інтеграції та визнання освітніх програм університету, а також ефективним інструментом залучення додаткових інтелектуальних, матеріально-технічних і фінансових ресурсів.

Згідно зі стратегічним планом розвитку та стратегією інтернаціоналізації університету на 2020-2026 роки, рішенням вченої ради від 21.03.2019р. щодо «Інтернаціоналізації діяльності університету», ключових показників діяльності структурних підрозділів в контексті міжнародної академічної мобільності СумДУ ставить на меті наступне:

- розвиток двосторонніх програм кредитної мобільності з університетами-партнерами за кордоном, удосконалення існуючих та започаткування нових спільних з іноземними партнерами освітніх програм та програм «подвійного диплому»;
- забезпечення наявності як мінімум однієї програми академічної мобільності для кожної освітньої програми шляхом використання наявних та запровадження нових програм, підтримки ініціативної мобільності тощо;
- широке використання можливостей стипендіальних та грантових програм (на кшталт Еразмус+, DAAD, програми ім. Фулбрайта) для залучення більш широкого кола учасників усіх категорій;
- розвиток потенціалу інститутів/факультетів та кафедр університету щодо розуміння та використання технологій міжнародної академічної мобільності; запровадження щорічного планування програм академічної мобільності як невід'ємної складової навчального процесу (стосується як студентів, так і викладачів); розробка механізмів включення компонентів, що пропонуються до вивчення за кордоном, до навчальних планів освітніх програм;
- розробку нових та вдосконалення існуючих внутрішніх механізмів реалізації програм академічної мобільності в університеті, у тому числі визнання та трансферу результатів, стимулювання організації та участі у таких програмах;
- організацію додаткової підготовки студентів до участі в програмах академічної мобільності (інформаційне забезпечення, мовна підготовка, тренінги крос-культурної адаптації тощо); поширення практики проведення семінарів щодо правил заповнення та подання заявок на стипендії і гранти з академічної мобільності на всі категорії осіб, які навчаються, на науково-педагогічних та наукових працівників;
- надання пріоритету програмам (із відповідною їх гармонізацією) «подвійних дипломів», за технологіями «включених» семестрів, «паралельного навчання» з

метою досягнення показника академічної мобільності студентів 10% (кожен десятий студент щонайменше один раз за час навчання є учасником таких програм терміном мінімум три місяці або обсягом 15 кредитів ECTS), підвищення показника академічної мобільності аспірантів до 50%; забезпечення академічної мобільності науково-педагогічних та наукових працівників на середньоєвропейському рівні;

- активне залучення до цієї діяльності студентства, зокрема університетської Студентської агенції з академічної мобільності (СТАМ);
- удосконалення існуючих та розширення спектру освітніх програм або їх компонентів іноземною (англійською) мовою, формування їх бренду та політики його просування;
- підготовка та отримання міжнародного визнання освітніх програм або їх компонентів у відповідних сертифікаційних та акредитаційних агенціях; забезпечення наявності міжнародно-акредитованих освітніх програм на кожному факультеті (інституті);
- розробка короткотермінових навчальних програм (окремі набори курсів, літні школи тощо) іноземними (англійською) мовами за міждисциплінарними тематиками, що користуються попитом за кордоном для залучення до СумДУ іноземних студентів та викладачів за різноманітними формами академічної мобільності.

Протягом останніх років в університеті було здійснено низку організаційно-структурних заходів для посилення діяльності з організації академічної мобільності, зокрема:

- у 2020 році реорганізовано роботу управління міжнародного співробітництва (УМС) шляхом переведення в його структуру відділу інтернаціоналізації освітньої діяльності;
- оновлено нормативну базу щодо реалізації програм академічної мобільності, зокрема:
 - затверджено перелік показників діяльності університету за напрямком «Міжнародна діяльність», що включає блок академічної мобільності;
 - визначено поняття і основні засади реалізації міжнародної віртуальної активності здобувачів вищої освіти;
 - забезпечено проведення опитування студентів щодо зацікавленості в академічній мобільності;
 - запроваджено внесення інформації щодо участі студентів в програмах академічної мобільності до додатку до диплома;
 - оновлено положення «Про академічну мобільність здобувачів вищої освіти» (в процесі узгодження);
- запроваджено оновлену розширену класифікацію міжнародної освітньої і наукової діяльності здобувачів вищої освіти з урахуванням загальноприйнятих підходів на національному та міжнародному рівнях;
- вдосконалено систему інформаційно-консультативного забезпечення за програмами міжнародної академічної мобільності, у т.ч. через систему персонального кабінету, найбільш популярні соціальні мережі, нові форми взаємодії з цільовими групами (онлайн ефіри, відео-лекції, опитування тощо);

- активізовано діяльність студентської агенції академічної мобільності;
- забезпечено функціонування відбіркової комісії за програмами академічної мобільності за участі профільних заступників директорів/деканів та представників студентства;
- формалізовано міжнародну віртуальну активність здобувачів освіти у відповідь на виклики глобальної пандемії COVID-19 та згідно світових трендів;
- посилено механізми визнання та трансферу результатів мобільності, зокрема через модернізацію відповідної документації, внесення результатів мобільності до додатків до диплому;
- вдосконалено механізми стимулювання міжнародної академічної мобільності (наказ ректора про преміювання за особистий внесок в покращення показників міжнародної діяльності (включає компонент академічної мобільності)).

За підсумками 2020 року результатом запровадження зазначених заходів, зокрема, стало наступне:

- забезпечення можливостей для залучення здобувачів вищої освіти і співробітників до участі в академічній мобільності, передусім через:
 - розширення кола пропозиції опрацьованих на рівні університету стипендіальних і грантових програм, що підтримують академічну мобільність до 65 програм у 33 країнах світу (2019 р. – 53 програми у 25 країнах світу);
 - здобуття рекордної кількості грантових проєктів на підтримку академічної мобільності за програмою Еразмус+ – 24 проєкти з фінансуванням мобільності усіх категорій учасників;
 - збільшення переліку партнерських ЗВО за кордоном, з якими організовано програми академічного обміну до 51 закладу у 22 країнах світу;
 - залучення зовнішнього фінансування мобільності учасників від СумДУ в обсязі близько 5 млн.грн.
- вдосконалення процесів інформування, консультування і супроводу програм мобільності на рівнях університету, інститутів (факультетів) і кафедр, зокрема:
 - проведення 23 загальноуніверситетських заходів для всіх категорій учасників (презентації програм, семінари-тренінги щодо підготовки пакету документів, лекції, консультації) з наступним індивідуальним консультуванням;
 - створення та розвиток акаунтів у найбільш популярних соціальних мережах для оперативного та ефективного інформування і консультування цільових категорій учасників;
 - забезпечення наявності представників кожного інституту/факультету СумДУ (базовий заклад) в СТАМ;
 - вдосконалення системи обліку учасників мобільності на рівнях інститутів (факультетів) і кафедр;
 - включення курсу, присвяченого організації академічної мобільності до системи підвищення кваліфікації СумДУ.
- розширення кола учасників міжнародних програм мобільності:
 - збільшення до 280 студентів-учасників міжнародної освітньої і наукової діяльності за кордоном (4% від загального контингенту), у 2019 р. – 228 студентів (3% від загального контингенту).

- зростання відсотку визнаних та перезарахованих кредитів в результаті мобільності студентів (+16% порівняно з 2019 роком);
- залучення 27 студентів закордонних ЗВО до програм міжнародної академічної мобільності на базі СумДУ (у 2019 р. та 2018р. таких прикладів не було);
- збільшення чисельності фахівців із-за кордону, залучених для викладацької та наукової роботи на базі СумДУ, до 58 осіб (2019 – 50, 2018р. – 42), з них довгостроково (≥ 3 місяців) – 32 (2019р. – 18).

Позитивними прикладами є виконання кафедрами потужних проєктів з підтримки академічної мобільності за програмою ЄС Еразмус+: кафедра патанатомії, центр біомедичних досліджень (Медичний інститут) з Університетом Умео (Швеція) та Університетом м. Плевен (Болгарія); кафедра ТМВІ (факультет ТеСЕТ) з Технологічним університетом м. Познань, Сілезьким технологічним університетом м. Глівіце (Польща); кафедра управління (ННІ ФЕМ) з Університетом Альмерії (Іспанія) та Університетом екології та управління м. Варшава (Польща); кафедра ГФ (факультет ІФСК) з Університетом ім. О.І. Куза м. Ясси (Румунія).

Успішна організаційна робота була проведена низкою кафедр університету щодо участі у найбільш популярних міжнародних стипендіальних програмах, зокрема:

- Стипендіальна програма Словацької Республіки – кафедри ПМіТКМ (факультет ТеСЕТ), НЕ, ЕКТ (факультет ЕлІТ), морфології (Медичний інститут);
- Стипендіальна програма Уряду Латвії – кафедри маркетингу, управління, ФіП (ННІ ФЕМ), КН, ЕКТ (факультет ЕлІТ);
- стипендіальні програми Німецької служби академічних обмінів DAAD – кафедра ГФ (факультет ІФСК), патанатомії (Медичний інститут);
- Програма стажування німецького бізнесу для України - Екіб, МЕВ (ННІ БТ), КН (факультет ЕлІТ).

Необхідно відзначити успішність та інноваційність проєкту віртуальної міжнародної академічної мобільності «Глобальний віртуальний клас», який було реалізовано кафедрою управління ННІ ФЕМ ім. О. Балацького у 2019 році сумісно з Університетом Небраски (США) і який переріс у новий проєкт з Університетом штату Вашингтон (США) у 2020 році. Запроваджений в СумДУ формат віртуальної мобільності відповідає найбільш прогресивній практиці університетів США та Західної Європи за технологіями «Міжнародного колаборативного онлайн навчання» (COIL), що передбачає узгоджену з іноземними партнерами програму навчання з наступним визнанням її результатів. Напрацьований досвід дозволив значно розширити перелік подібних проєктів (усі – в ННІ ФЕМ), зокрема з Університетом штату Меріленд (США), ініціатор – кафедра ЕПБА; з Сілезьким технологічним університетом (Польща), ініціатор – кафедра маркетингу; з Центрально-Європейським університетом (Угорщина), ініціатор – кафедра ФП, з Вайтфільдською бізнес-школою (Маврикій), ініціатор – кафедра управління.

Разом з цим, загальний обсяг міжнародної академічної мобільності не відповідає потенціалу університету. Існує низка зовнішніх та внутрішніх факторів, що стримують розвиток даного виду діяльності, зокрема:

- застаріле нормативне регулювання реалізації права на академічну мобільність на національному рівні (зокрема, Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затверджене Постановою КМУ №579 від 12.08.2015р.), що значно обмежує види та умови мобільності, які є загальноприйнятими у Європейському і світовому просторі вищої освіти;
- недостатній рівень поінформованості серед відповідних цільових груп щодо можливостей академічної мобільності, які пропонуються в СумДУ;
- недостатній рівень використання можливостей програм міжнародної академічної мобільності (використовується лише близько 50% програм), що опрацьовані та пропонуються в університеті, передусім через недостатнє знання іноземних мов та недосконалість внутрішніх механізмів визнання та трансферу результатів академічної мобільності;
- вплив обмежень глобальної пандемії COVID-19, перенесення у часі термінів реалізації академічної мобільності (особливо за короткостроковими програмами) у зв'язку з карантинними обмеженнями, необхідність переходу на гібридні та віртуальні моделі академічної мобільності;
- вкрай мала кількість спільних із закордонними партнерами програм «подвійного диплому», «включеного семестру» та «паралельного навчання», недостатня якість реалізації існуючих програм;
- низька кількість іноземних студентів, викладачів і науковців, що відвідують СумДУ за програмами академічної мобільності; недостатня кількість та якість англomовних освітніх програм, інших освітніх і наукових послуг;
- недостатня кількість кафедр, залучених до відповідної організаційної роботи – 18 у 2020р. і, як наслідок, наявність програм мобільності здобувачів вищої освіти лише в 19 освітніх програмах бакалаврського рівня і 10 освітніх програмах магістерського рівня, що є потенційною загрозою для процесів зовнішнього оцінювання (акредитації) освітніх програм;
- недостатньо розвинута система стимулювання і заохочення даного напрямку діяльності.

Виходячи з викладеного та з метою розвитку в університеті міжнародної академічної мобільності Рада з якості ухвалила:

1. Продовжити на системному рівні роботу УМС та інших загальноуніверситетських структурних підрозділів щодо залучення університету до програм міжнародної академічної мобільності та організаційного супроводу їх реалізації, зокрема у частині:

- пошуку існуючих міжнародних стипендіальних і грантових програм, що підтримують академічну мобільність, аналізу умов відкритих конкурсів та вимог для підготовки заявок;
- забезпечення комунікації з організаціями-грантодавцями, дипломатичними представництвами іноземних держав та партнерами університету щодо можливостей та умов участі у міжнародних програмах академічної мобільності;
- здійснення заходів щодо популяризації міжнародних грантових та стипендіальних програм академічної мобільності, зокрема:

- цільове інформування та консультування відповідних категорій потенційних учасників щодо існуючих можливостей, а також заступників директорів (деканів) з міжнародної діяльності для відповідної організаційної роботи на рівні інститутів (факультетів);
- формування каталогів таких програм, створення промоційних роликів, буклетів;
- інтенсивне використання нових форм взаємодії з цільовими групами, передусім в онлайн просторі, а саме: онлайн-лекції та «прямі ефіри» щодо підготовки пакетів документів на програми;
- поширення інформації через сервіс особистого кабінету, офіційний сайт СумДУ та соціальні мережі та месенджери СумДУ;
- розширення кола користувачів акаунтів УМС в соціальних мережах Instagram, Telegram та Facebook.
- організації загальноуніверситетських презентацій, консультацій, а також практичних тренінгів на рівні окремих інститутів (факультетів) і кафедр щодо умов програм міжнародної мобільності та підготовки відповідних пакетів документів для здобувачів вищої освіти і співробітників;
- запровадження двосторонніх програм обміну із закордонними партнерами; поширення в університеті технологій віртуальної академічної мобільності через узагальнення існуючих кращих практик, визначення відповідних моделей, умов та критеріїв, проведення методичних семінарів і тренінгів в інститутах і факультетах СумДУ;
- посилення роботи щодо залучення іноземних здобувачів освіти в рамках програм академічної мобільності, у тому числі в рамках проєктів грантової програми ЄС Еразмус+, створення онлайн-гіду для іноземних студентів за обміном та інформаційної сторінки на веб-сайті СумДУ.

Відповідальні: начальник УМС Кириченко К.І., керівник ГМПІАМ Шечкова К.В., керівник ГМАС Костюченко Н.М.

Термін виконання – постійно.

- залучення представників відокремлених структурних підрозділів СумДУ, а також здобувачів ступеня доктора філософії до діяльності студентської агенції з академічної мобільності УМС;
- запровадження цілеспрямованої роботи із здобувачами ступеня доктора філософії через проведення семінарів і тренінгів щодо умов програм міжнародної мобільності та підготовки відповідних пакетів документів.

Відповідальні: начальник УМС Кириченко К.І., керівник ГМАС Костюченко Н.М., начальник ВДА Бойко А.О., начальник НОВРПСР Рубан А.І.

Термін виконання – 01.07.2021р.

- проведення спільно з центром забезпечення якості вищої освіти загальноуніверситетського опитування студентів з питань академічної мобільності; започаткування практики опитування здобувачів ступеня доктора філософії.

Відповідальні: начальник УМС Кириченко К.І., керівник ГМАС Костюченко Н.М., начальник ЦЗЯВО Люта О.В.

Термін виконання – 31.12.2021р.

- організаційного вдосконалення існуючих та впровадження нових програм «подвійного диплому»; організаційно-методичної підтримки кафедр університету, що реалізують таку форму співпраці; запровадження програм «подвійного диплому» за освітнім рівнем підготовки доктора філософії;
- запровадження комплексного підходу до інтернаціоналізації освітніх програм СумДУ, що включає визначення критеріїв, нормативного супроводу, комунікації та стимуляційних заходів, у тому числі з метою виходу на міжнародну акредитацію;
- введення показника академобільності здобувачів вищої освіти за весь період навчання, у тому числі до методики визначення рейтингу інститутів, факультетів та кафедр СумДУ;
- включення практики та тимчасового працевлаштування здобувачів вищої освіти в закордонних організаціях до видів міжнародної академічної мобільності за умови відповідності напрямку навчання та перерахування отриманих результатів;
- удосконалення нормативного забезпечення даного напрямку діяльності, передусім щодо процедур визнання результатів мобільності, порядку залучення іноземних студентів і викладачів тощо.

Відповідальні: проректор з НПП Школьник І.О., начальник УМС Кириченко К.І., керівник ГМАС Костюченко Н.М., начальник НОУ Юскаєв В.Б., начальник ВДА Бойко А.О.

Термін виконання – постійно.

- посилення внутрішніх мотиваційних механізмів, зокрема:
 - затвердження нових версій наказів «Щодо мотивації організаційної роботи з міжнародної діяльності» та «Про преміювання за особистий внесок в покращення показників міжнародної діяльності» з посиленням ваги організаційної роботи за програмами міжнародної академічної мобільності;
 - врахування участі НПП університету в програмах міжнародної академічної мобільності при проведенні конкурсу «Кращі науково-педагогічні працівники СумДУ»;
 - започаткування конкурсу кращих програм міжнародної академічної мобільності з визначенням відповідних критеріїв оцінювання та механізмів заохочення.

Відповідальні: начальник УМС Кириченко К.І., керівник ГМАС Костюченко Н.М., керівник ГМПМ Шечкова К.В., директор ДРП Циганюк Д.Л.

Термін виконання – 31.12.2021р.

2. Керівникам інститутів (факультетів) і кафедр університету на системній основі забезпечувати:

- участь заступників директорів (деканів) з міжнародної та інших напрямів діяльності у заходах щодо розвитку академічної мобільності університетського рівня з послідувальною організаційно-консультаційною роботою на кафедрах та інших підрозділах інститутів (факультетів);
- організаційні заходи щодо сталих міжнародних стипендіальних програм, що надають підтримку академічній мобільності – Еразмус+, Горизонт 2020 (Горизонт Європа), DAAD, програми Американських Рад, Британської Ради,

урядових стипендіальних програм закордонних країн тощо за участі усіх кафедр підрозділу;

- постійний пошук партнерів для спільної реалізації академічних обмінів, а також стипендіальних і грантових можливостей, що надають відповідну фінансову підтримку;
- запровадження інноваційних форм академічної мобільності, передусім за технологіями «Міжнародного колаборативного онлайн навчання» з використанням наявного в університеті досвіду;
- аналіз рівня знання іноземних мов серед здобувачів вищої освіти і співробітників, сприяння розвитку мовних навичок відповідних категорій, формування резервних списків осіб, які є потенційними учасниками програм академічної мобільності, цілеспрямована робота з ними; забезпечення наявності учасників всіх категорій в програмах міжнародної мобільності від кожної освітньої програми університету;
- вдосконалення внутрішніх механізмів планування, визнання та трансферу результатів академічної мобільності, орієнтація на спорідненість програм навчання при мобільності здобувачів вищої освіти; залучення гарантів освітніх програм до процедур визнання результатів навчання та перезарахування окремих компонентів освітніх програм; запровадження відповідного обліку на рівнях інститутів (факультетів) і кафедр;
- посилення інтернаціоналізації наявних освітніх програм СумДУ, збільшення пропозиції англomовних освітніх програм, у тому числі з метою залучення іноземних студентів і викладачів;
- використання потенціалу іноземних вчених, що залучені до науково-освітньої діяльності на базі СумДУ, для розширення контактів із закордонними партнерами, безпосередньої роботи над підготовкою спільних програм академічного обміну.

Відповідальні: декани факультетів і директори інститутів, заступники деканів факультетів і директорів інститутів з міжнародної діяльності, завідувачі кафедр.

Термін виконання – постійно.

3. Центру розвитку кадрового потенціалу навчального закладу продовжити практику включення в програму підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних працівників університету семінари з питань організації міжнародної академічної мобільності в рамках відповідних міжнародних програм.

Відповідальні: директор департаменту по роботі з персоналом та підготовці науково-педагогічних кадрів Циганюк Д.Л.

Термін виконання – 31 грудня 2021 р.

Голова ради з якості

Анатолій ВАСИЛЬЄВ

Вчений секретар

Ольга ДЕЯНЕКА